

Skal-Normen

Dit reglement is door het bestuur van stichting Skal Biocontrole vastgesteld op 9 februari 2021, en treedt in werking met ingang van 10 februari 2021

Dr. Klinkertweg 28a < Postbus 384 < 8000 AJ Zwolle
T 038-4268181 < E info@skal.nl < I www.skal.nl

Inhoudsopgave

INLEIDING	3
ARTIKEL 1 ALGEMEEN.....	3
ARTIKEL 2 DEFINITIES.....	3
LANDBOUW	3
ARTIKEL 3 MELKVEEHOUDERIJ (VERVALLEN PER 31-12-2010).....	3
ARTIKEL 4 LEGHENNEN (VERVALLEN PER 31-12-2010).....	3
ARTIKEL 5 VLEESKUIKENS (VERVALLEN PER 1-1-2016).....	3
ARTIKEL 6 ZEUGEN EN VLEESVARKENS (VERVALLEN PER 31-12-2010).....	3
ARTIKEL 7 MESTRUNDVEE EN VLEESSCHAPEN (VERVALLEN PER 31-12-2010).....	3
ARTIKEL 8 OPFOK VAN KALFJES DIE UITGESTOTEN ZIJN DOOR BIOLOGISCH PRODUCERENDE MELKVEEHOUDERIJBEDRIJVEN (VERVALLEN PER 31-12-2010).....	3
ARTIKEL 9 KALKOENEN (VERVALLEN PER 31-12-2010).....	3
ARTIKEL 10 OPFOKHENNEN EN LEGHANEN	3
BEREIDING VAN PRODUCTEN AFKOMSTIG VAN DE BIOLOGISCHE PRODUCTIEMETHODE ...	4
ARTIKEL 11 ALGEMENE NORMEN (VERVALLEN PER 1-1-2016)	4
ARTIKEL 12 WIJN (VERVALLEN PER 31-07-2012).....	4
ARTIKEL 13 HONDEN- EN KATTENVOER (OPGENOMEN IN REGELING DIERVOEDERS 2012 PER 01-01-2013)....	4
ARTIKEL 14 HONING (INTERPRETATIE OPGENOMEN IN DIT REGLEMENT)	4
ARTIKEL 15 ALCOHOLISCHE DRANKEN (VERVALLEN).....	4
ARTIKEL 16 PLANTENEXTRACTEN VOOR NON-FOOD (VERVALLEN).....	4
ARTIKEL 17 NON-FOOD (VERVALLEN)	4
ARTIKEL 18 BEHANDELINGSMIDDELEN SNIJBLOEMEN (OPGENOMEN IN DE R11 PER 01-01-2021)	4
ARTIKEL 19 SLOTBEPALINGEN.....	4
ARTIKEL 20 INTERPRETATIES VERORDENING (EG) NR. 834/2007.....	4
ARTIKEL 21 INTERPRETATIES VERORDENING (EG) NR. 889/2008.....	9

Inleiding

Artikel 1 Algemeen

1. Dit document, dat aangehaald kan worden als de Skal-Normen, bevat eisen met betrekking tot de biologische productiemethode voor zover verordening (EG) nr. 834/2007 en verordening (EG) nr. 889/2008 daar (nog) niet in voorziet. De eisen zijn uitsluitend van toepassing op:
 - Bepalingen in de verordeningen waarvoor afwijkingen/ontheffingen mogelijk zijn;
 - De productie van diersoorten waarvoor geen nadere productievoorschriften zijn vastgelegd;
 - De bereiding en aanduiding van producten die niet vallen onder de werkingssfeer van de verordening.
2. De Skal-Normen zijn zoveel mogelijk in lijn met de productievoorschriften die gelden voor de producten die wel onder deze verordening vallen.
3. Deze Skal-Normen zijn uitsluitend geldig in samenhang met de overige Skal reglementen.

Artikel 2 Definities

Skal hanteert zoveel mogelijk de definities zoals vastgelegd in het Skal-Reglement certificatie en toezicht.

Landbouw

Artikel 3 Melkveehouderij (Vervallen per 31-12-2010)

Artikel 4 Leghennen (Vervallen per 31-12-2010)

Artikel 5 Vleeskuikens (Vervallen per 1-1-2016)

Artikel 6 Zeugen en vleesvarkens (Vervallen per 31-12-2010)

Artikel 7 Mestrundervee en vleeschapen (Vervallen per 31-12-2010)

Artikel 8 Opfok van kalfjes die uitgestoten zijn door biologisch producerende melkveehouderijbedrijven (Vervallen per 31-12-2010)

Artikel 9 Kalkoenen (Vervallen per 31-12-2010)

Artikel 10 Opfokhennen en leghanen

Een opfokbedrijf of bedrijf dat hanen wil certificeren onder de scope 'leghanen' moet voldoen aan de voorwaarden van de verordening. In afwijking hierop zijn voor de leghanen en opfok van hennen de volgende voorwaarden van toepassing.

1. Er mogen per m² hokoppervlak maximaal opgehokt zijn:
 - 24 kuikens tot een leeftijd van 7 weken;
 - 10 kuikens met een leeftijd van 7 tot 18 weken;
 - 6 kuikens met een leeftijd vanaf 18 weken.
2. Vanaf een leeftijd van 7 weken moeten er verhoogde zitstokken aanwezig zijn met een lengte van 6 cm per dier.
3. De uitloop in de open lucht dient uiterlijk vanaf 8 weken leeftijd ter beschikking te staan.
4. De minimumoppervlakte van de buitenruimte bedraagt 1 m² per dier.
5. De stal moet voorzien zijn van openingen die voldoende breed en hoog zijn om de dieren de kans te geven snel naar binnen of buiten te gaan.
6. Er is geen maximum verbonden aan het aantal dieren per stal.

Bereiding van producten afkomstig van de biologische productiemethode**Artikel 11** *Algemene normen (Vervallen per 1-1-2016)***Artikel 12** *Wijn (Vervallen per 31-07-2012)***Artikel 13** *Honden- en kattenvoer (opgenomen in Regeling diervoeders 2012 per 01-01-2013)***Artikel 14** *Honing (Interpretatie opgenomen in dit reglement)***Artikel 15** *Alcoholische dranken (Vervallen)***Artikel 16** *Plantenextracten voor non-food (Vervallen)***Artikel 17** *Non-food (Vervallen)***Artikel 18** *Behandelingsmiddelen snijbloemen (opgenomen in de R11 per 01-01-2021)***Artikel 19** *Slotbepalingen*

1. Dit reglement vervangt met ingang van de datum van goedkeuring door het bestuur alle voorgaande versies van de Skal-Normen.
2. Wijzigingen van dit reglement treden in werking na goedkeuring door het bestuur van Skal.
3. In alle gevallen waarin dit reglement niet voorziet beslist het bestuur van Skal

Artikel 20 *Interpretaties verordening (EG) nr. 834/2007*

- **Artikel 1, lid 2 onder a** "levendelandbouwproducten"
Interpretatie:
Onder 'levend' wordt verstaan, organismen en/of producten met groeikracht en/of het vermogen zichzelf te vermenigvuldigen.
Voorbeeld: verse snijbloemen.
- **Artikel 1, lid 2 onder b** "...producten bestemd voor gebruik als levensmiddel"
Interpretatie:
Alle producten die door de mond worden ingenomen, inclusief kauwpreparaten, uitgezonderd (kauwpreparaten van) tabak en producten die onder de Wet op de Geneesmiddelenvoorziening vallen en producten met geestverruimende eigenschappen die vergelijkbaar zijn met producten die onder de Opiumwet vallen.
Voorbeeld: Voedingssupplementen en tincturen voor "food"-toepassingen vallen onder de werkingssfeer van de verordening (pruim)tabak en geneesmiddelen, en paddestoelen die geproduceerd worden om hun geestverruimende eigenschappen, niet.
- **Artikel 4, lid a, onder iii** "waarbij het gebruik van GGO's en van met of door GGO's geproduceerde producten, met uitzondering van diergeneesmiddelen, uitgesloten wordt"
Interpretatie:
Geneesmiddelen ontwikkeld en/of geproduceerd door middel van genetische modificatie zijn toegestaan, wanneer vergelijkbare medicijnen met een zelfde werking niet beschikbaar zijn.
- **Artikel 23** "...Het gebruik van termen die verwijzen naar biologische productie..."
Voor de identificatie van biologische producten is een verwijzing naar biologisch in de productnaam verplicht.

- **Artikel 5, lid b, c, g, artikel 12, lid 1 onder b, d van verordening (EG) nr. 834/2007 en artikel 3, lid 1, 3 en artikel 16 van verordening (EG) nr. 889/2008** biologische norm inzake mest en meststoffen/ mestbeleid

Interpretatie:

Meststoffen

Meststoffen zijn ingedeeld in A, B en C – meststoffen. Het onderhoud van bodemvruchtbaarheid moet plaats vinden door een goede vruchtwisseling, vlinderbloemigen, groenbemesters en het gebruik van A-meststoffen. Het gebruik van B-meststoffen wordt beperkt. Het gebruik van C-meststoffen is verboden. Jaarlijks stelt de sector de lijsten met meststoffen vast.

- A-meststoffen: meststoffen die bij voorkeur moeten worden gebruikt in de biologische landbouw:
 - * Biologische dierlijke mest
 - * Overig organisch materiaal (bv. plantresten bij voorkeur gecomposteerd, restproducten uit Bijlage 1 van verordening nr.889/2008) aantoonbaar van biologische herkomst en als zodanig gecertificeerd.
 - * Groencompost
- B-meststoffen: meststoffen die toegestaan zijn in de biologische landbouw als aanvulling op de A-meststoffen en waarvoor geen biologisch alternatief is. (Bijlage 1 van verordening (EG) nr. 889/2008)
- C-meststoffen: meststoffen waarvoor een biologisch alternatief aanwezig is. Het minimale gebruik van A-meststoffen is gesteld op 70%.

$$\% \text{ A-meststoffen} = \frac{\text{kg N uit A-meststoffen gebruikt op het bedrijf}}{\text{kg N uit A- en B-meststoffen gebruikt op het bedrijf}}$$

- **Artikel 9** "verbod op gebruik van GGO's"

Interpretatie:

Aan al de gangbare grond- en hulpstoffen (ongeacht of zij in het eindproduct herkenbaar zijn) wordt de eis gesteld dat het oorspronkelijk organisme gentechnologievrij was. Het oorspronkelijk organisme wordt gezien als het laatste oorspronkelijk organisme dat een wezenlijke omzetting van de grondstof bewerkstelligt. Dit betekent:

- Voor glucose uit maïs dat de maïsplanten geen GGO is;
- Voor soja-lecitine dat de sojaplanten geen GGO is;
- Voor karnemelkpoeder dat het zuursel niet genetisch gemodificeerd is;
- Voor een enzym dat het micro-organisme geen GGO is;
- Voor mest dat het dier niet genetisch gemodificeerd is;
- Voor compost dat de micro-organismen (die de ruwe reststoffen omzetten in organische stoffen) geen GGO waren.

De bewerkingen die nodig zijn om het oorspronkelijk gangbare organisme om te zetten in toegestane gangbare ingrediënten, toevoegingen of hulpstoffen worden buiten beschouwing gelaten. Dit betekent bijvoorbeeld dat de melkzuurbacteriën voor het kuilvoer onderzocht moeten worden, maar niet de voedingsbodem waarop ze vermeerderd worden.

Veel toegestane hulpstoffen en toevoegingen bestaan uit meer dan 1 onderdeel: Aroma's bijvoorbeeld, bestaan uit aroma-gevende stoffen en draagstoffen; aangekochte enzymen bestaan uit het daadwerkelijke enzym en een draagstof; hetzelfde geldt voor vitamines. De producent van een samengesteld gangbaar product moet alle stoffen die zich in een aangeleverd product bevinden bekend maken, en hiervan aantonen dat de oorspronkelijke organismen geen GGO zijn.

Biologische grond- en hulpstoffen zijn in hun oorsprong geproduceerd zonder gentechnologie. Bij elke verwerkingsstap moeten alle gebruikte gangbare grond- en hulpstoffen voldoen aan de hierboven beschreven eisen. Van een gebruikt enzym moet dus vastgesteld zijn dat het producerende micro-organisme geen GGO was, en dat de draagstof niet afkomstig is van een GGO.

- **Artikel 12, lid 1, onder b** " De vruchtbaarheid en de biologische activiteit van de bodem worden gehandhaafd en verbeterd...."

Interpretatie:

De vruchtbaarheid en biologische activiteit van de bodem kunnen alleen worden gehandhaafd of verbeterd ten behoeve van gewassen die daadwerkelijk in de bodem kunnen worden geteeld. Alle gewassen die in de bodem (de buitenste laag van de aardbol) geteeld kunnen worden, dienen in de bodem te worden geteeld.

Gewassen die niet in de bodem kunnen worden geteeld zijn paddestoelen, en plantmateriaal dat verkocht wordt met inbegrip van het groeimedium (zoals potplanten, sommige soorten plantgoed).

De term 'teelt' is niet van toepassing bij het volgende type biologisch proces: een biologisch proces volgend op een groeiperiode in de bodem waarbij de kwaliteit van het eindproduct voornamelijk wordt bepaald door de groeiperiode in de bodem. Dit is het geval als de hoeveelheid assimilatie (vorming van nieuw plantaardig materiaal uit mineralen, water en kooldioxide) of ontwikkeling tijdens dit biologische proces gering is (uitgedrukt in droge stof) t.o.v. de hoeveelheid levend materiaal dat gevormd is tijdens de groeiperiode in de bodem. Voorbeelden zijn het kiemen van zaden (voor productie spruitgroente), het voorkiemen van aardappel en het trekken van bloembollen in een kas. Als er geen sprake is van teelt, is het begrip 'bereiding' van toepassing en dient het uitgangsmateriaal per definitie van biologische oorsprong te zijn.

De term 'teelt' is wel van toepassing bij de productie van witlof. De productie van witlof is een teeltproces met twee ontwikkelingsfasen. De groeifase, welke plaatsvindt in de bodem, wordt gevolgd door witloftrek. Deze tweede fase mag plaatsvinden in de grond, in substraat of in water, zonder toevoeging van meststoffen.

- **Artikel 12, lid 1, onder b** " meerjarig vruchtwisseling..."

Interpretatie:

Als algemene eis wordt gesteld dat er in de biologische productie een vruchtwisseling van ten minste één op twee plaatsvindt. In de biologische glastuinbouw kan op twee manieren aan deze eis voor vruchtwisseling voldaan worden, te weten: vruchtwisseling binnen het jaar, of vruchtwisseling tussen de jaren.

- Vruchtwisseling binnen een jaar: De vruchtwisseling kan plaatsvinden binnen een jaar als na een korte teelt (extensiever/koude, niet verlengde teelt) binnen het jaar een andere korte teelt volgt. Het volgende jaar mogen weer dezelfde gewassen opeenvolgende geteeld worden. Vruchtwisseling binnen het jaar is mogelijk indien na het hoofdgewas een tussenteelt plaatsvindt, die ongeveer even lang duurt als de hoofdteelt. De verhouding 5 maanden: 7 maanden (teeltduur tussengewas 71% van teeltduur hoofdgewas) is hierbij de uiterste grens. De verhouding 4,5 maanden: 7,5 maanden (teeltduur tussengewas 59% van hoofdgewas) is dus niet toegestaan.
- Vruchtwisseling tussen jaren: De vruchtwisseling moet plaatsvinden van jaar op jaar als na een lange hoofdteelt (intensieve/gestookte, daardoor verlengde teelt) een korte neventeelt volgt. Vruchtwisseling tussen jaren moet ook plaatsvinden wanneer in één seizoen alleen twee korte, koude teelten plaatsvinden (korter dan 6 á 7 maanden) van dezelfde soort. Het volgende jaar mag deze soort dan niet worden geteeld.
- Meer dan twee teelten in één jaar: Korte teelten kunnen ook (gedeeltelijk) verwarmd zijn, waarbij soms tot vier maal per jaar wordt geoogst. Zolang het om twee korte teelten A van dezelfde soort gaat, mogen deze van dezelfde soort zijn. De mogelijk derde en vierde teelt in hetzelfde jaar moeten dan wel van een andere soort B zijn (AABB, ABAB, ABBA). Mits de twee ((gedeeltelijk) verwarmde) teelten A samen korter duren dan 6 á 7 maanden, en de één of twee teelten B ten minste 71% van de totale teeltduur van A duren, kan dit in het volgende jaar herhaald worden. Dit wordt gezien als analoog aan de situatie bij vruchtwisseling in hetzelfde jaar. Indien de twee ((gedeeltelijk) verwarmde) teelten A samen langer dan 6 á 7 maanden duren (dus de teeltduur van de teelt(en) B minder dan 71% van de teeltduur van A beslaat), moet in het volgende jaar een andere soort geteeld worden. Dit is analoog aan vruchtwisseling tussen de jaren.
- Een andere teelt betekent: teelt van een andere soort. Vervangen van kropsla door eikenbladsla is geen andere teelt, net zo min als vleestomaat vervangen door

trostomaat. Een gewas kan wel vervangen worden door soorten in dezelfde familie: aubergine na tomaat, radijs na paksoi.

- **Artikel 12, lid 1, onder h** "...bedreiging van gewas...."

Toelichting:

Met gewas wordt zowel het gewas bedoeld dat op het veld staat, als het geogste landbouwproduct. Dit houdt in dat de genoemde gewasbeschermingsmiddelen ook op het geogste product gebruikt mogen worden binnen de gestelde voorwaarden.

- **Artikel 14, lid 1, onder a, sub i** biologisch vee wordt op een biologisch bedrijf geboren en gehouden

Interpretatie:

Onder "gehouden" wordt verstaan dat een dier de gehele levensperiode biologisch wordt gehouden. Wanneer een dier tijdens de levensperiode uit de biologische productiemethode wordt verwijderd, kan het dier niet opnieuw omgeschakeld worden naar de biologische productiemethode.

- **Artikel 16, lid 1** "... een limitatieve lijst op van producten en stoffen....die in de biologische landbouw gebruikt mogen worden..."

Interpretatie:

- In bijlage I, II, V, VI, VII staan de stoffen die in de biologische landbouw gebruikt mogen worden. Het gebruik van producten en stoffen die niet vallen onder de artikel 16, lid 1 en lid 4 van verordening 834/2007, zijn toegestaan in de biologische landbouw, mits zij in overeenstemming zijn met de doelstellingen en beginselen van titel II (verordening 834/2007)
- Voor definitie van gewasbeschermingsmiddel, zie wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden, artikel 1
- Voor definitie meststoffen zie Meststoffenwet artikel 1. Meststoffen zijn of opgenomen in de lijst met Meststoffen, of er is een algemene of bijzondere ontheffing verleend voor de verkoop/om te verhandelen door respectievelijk Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en Wageningen Food Safety Research.

Voor de beoordeling of voor een product niet toegestane stoffen zijn gebruikt, kan Skal (tevens) gebruik maken van monsteronderzoek. De gebruikte analysemethode moet geaccrediteerd zijn conform ISO/IEC 17025. Als er in het monster een stof wordt gevonden die niet gebruikt mag worden in de biologische sector, volgt nader onderzoek.

- **Artikel 16, lid 2, onder d** "het gebruik van ... producten is essentieel voor het vruchtbaar maken of houden van de bodem..."

Interpretatie:

Skal kan een afwijking van het minimale percentage A-meststoffen toestaan als de geregistreerde vooraf aan Skal aannemelijk kan maken dat dit om landbouwkundige redenen noodzakelijk is.

- **Artikel 16, lid 3, onder b** "...een product...moet worden toegevoegd of worden verwijderd..."

Toelichting:

Verzoeken met begeleidende dossiers om nieuwe producten op te nemen, dienen ingediend te worden bij:

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit Postbus 20401
2500 EK Den Haag

- **Artikel 17** "...gedurende de omschakelingsperiode..."

Controle-afspraken:

De omschakelingsperiode begint op de zgn. startdatum. De startdatum wordt door Skal vastgesteld. In principe is de startdatum de datum waarop het perceel en/of de dieren bij Skal is/zijn aangemeld, c.q. de exploitant zich bij Skal heeft aangemeld en de aanmeldbijdrage is betaald. Vanaf de startdatum staat u onder toezicht van Skal en gaat Skal na of u zich aan de eisen voor de biologische productie houdt.

- **Artikel 21, lid 2** "... Moet worden toegevoegd of verwijderd....."
Toelichting:
Verzoeken om bijlage VIII te wijzigen, dienen ingediend te worden bij:
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit Postbus 20401
2500 EK Den Haag
- **Artikel 22, lid 2, onder b** "...wanneer dergelijke productiemiddelen niet in biologische vorm in de handel verkrijgbaar zijn"
Toelichting:
Goedkeuring dient te worden verkregen bij Skal (in opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit). Een aanvraag hiertoe kan worden ingediend, middels een bij Skal te verkrijgen aanvraagformulier.
- **Artikel 23, lid 4 onder a, onder ii** "...voor ten minste 95 gewichtsprocent....."
Interpretatie:
Rekenvoorbeelden voor berekening van het percentage biologische ingrediënten zijn door de Commissie te Brussel vastgelegd in een werkdocument (referentie nummer VI/4740/94/NL).
- **Artikel 24**, "...verplichte aanduidingen....."
Interpretatie portieverpakking/bio aanduidingen op portieverpakkingen:

Definitie portieverpakking:
 - Portieverpakking: gebruikseenheden welke niet bestemd zijn om per stuk te worden verkocht, maar die in een handelseenheid (bv omdoos) worden verkocht.
 - Een product dat wel bedoeld is om per stuk te verkopen, is per definitie geen portieverpakking maar een handelseenheid, dan moeten alle verplichte bio-aanduidingen wel vermeld worden.
Op de handelseenheid moeten altijd alle verplichte aanduidingen komen.

Bio-aanduidingen op portieverpakking:
Grootste vlak van portieverpakking is gelijk of groter is dan 10cm²:
 - Biologische aanduidingen zijn verplicht.
 - Ingrediënten declaratie is niet verplicht
Grootste vlak van portieverpakking is kleiner dan 10cm²:
 - Biologische aanduidingen zijn niet verplicht als er een verwijzing wordt gemaakt naar biologisch.
 - Wordt het Biologische EU logo gebruikt dan moet het codenummer en de herkomst vermeld worden. NL-BIO-01 wanneer geproduceerd of verpakt in Nederland.
- **Artikel 30, lid 1** "wanneer er een ernstige inbreuk of een inbreuk met langdurige gevolgen is geconstateerd, ontnemt overgekomen periode het recht om producten in de handel te brengen...."
Interpretatie:
Deze periode is vastgesteld op maximum twee jaar.

Artikel 21 Interpretaties verordening (EG) nr. 889/2008

- **Artikel 3, lid 3** "...samenwerkingsregelingen..."
Interpretatie:
Een samenwerkingsregeling is een schriftelijke overeenkomst tussen betrokken bedrijven en/of ondernemingen, die door twee partijen is ondertekend.

- **Artikel 6** "paddenstoelen mogen worden geteeld..."
Interpretatie:
De teelt van paddenstoelen begint op het moment van enten.

- **Artikel 9, lid 2** "...voor het eerst wordt samengesteld..."
Interpretatie:
Een veestapel of bestand wordt voor het eerst samengesteld, wanneer een nieuw bedrijf of een nieuwe bedrijfstak wordt opgezet.

- **Artikel 9, lid 3** "...vrouwelijke zoogdieren die nog niet geworpen hebben..."
Interpretatie:
De datum van werpen van aangekocht, niet-biologisch melkvee ligt na het verstrijken van de omschakelingsperiode.

- **Artikel 12** " zitstokken.."
Interpretatie:
 - Een zitstok is een horizontaal aangebrachte stok of lat van hout, metaal of kunststof zonder scherpe randen waar de legkip op kan zitten of rusten, in ieder geval niet bestaande uit draadgaas.
 - De zitstok moet ten minste 30 mm x 30 mm dik zijn.
 - De poot van de hen moet de stok kunnen omvatten en de stok moet aan de bovenkant afgerond zijn.
 Geïntegreerde zitstokken (b.v. de etagerand, in het rooster) zijn toegestaan. Een geïntegreerde zitstok moet voor de hen als zitstok herkenbaar zijn. Een zitstok die in het rooster is opgenomen, moet daarom ten minste 3 cm verhoogd zijn (dit geldt niet voor een etagerand).
 Van de totale lengte aan zitstokken moet 50% verhoogd zijn; dit betekent 40 cm vrije ruimte onder de zitstok, een as-afstand van minimaal 30 cm tussen de stokken, een vrije ruimte tot het plafond van minimaal 40 cm en tot aan de wand van minimaal 20 cm.
 A-ruiters e.d. geplaatst boven de roosters zijn, mits uitgevoerd volgens de definitie van een zitstok, toegestaan.

- **Artikel 12, lid 3, onder e** "...pluimveestal..."
Interpretatie:
Een pluimveestal is een afgescheiden compartiment per koppel dieren.
Toelichting:
Binnen een gebouw kunnen zich verschillende pluimveestallen bevinden. Deze pluimveestallen moeten duidelijk van elkaar gescheiden zijn, opdat de koppels elkaar niet zien en geen hinder van elkaar ondervinden. Mest-, voer- en eiertransportbanden mogen door de verschillende compartimenten heen lopen. Per afgescheiden compartiment dient een afgescheiden uitloop aanwezig te zijn.

- **Artikel 13 lid 1** (bijenhouderij)
Interpretatie:
Bronnen van nectar en stuifmeel: planten die in bloei staan gedurende de periode dat de bijenvolken op de locatie zijn geplaatst en die voor bijen voedsel leveren in de vorm van stuifmeel en/of nectar (door imkers aangeduid als dracht).

Hoofdzakelijk: bij het opstellen van de bijenvolken dient de voorkeur gegeven te worden aan biologisch beheerde percelen of natuurgebieden. De dracht in dit gebied dient voor meer dan 50% te bestaan uit biologische gewassen, spontane vegetatie of gewassen waarop slechts licht milieu belastende technieken worden toegepast.

Spontane vegetatie: vegetatie waar geen andere beheersmaatregelen worden toegepast dan maaien, snoeien en begrazen.

Gewassen waarop slechts licht milieubelastende technieken worden toegepast die gelijkwaardig zijn aan die welke zijn beschreven in artikel 36 van Verordening (EG) nr. 1698/2005 van de Raad 16 of in artikel 22 van Verordening (EG) nr. 1257/1999 van de Raad 17, en die geen gevolgen kunnen hebben voor de biologische status van de bijenteeltproductie: dit zijn gewassen die weliswaar gezaaid en bemest kunnen worden, maar waar geen gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt.

- **Artikel 13 lid 3 en lid 5** (bijenhouderij)

Interpretatie:

Bij de behandeling van kasten moet met verf gewerkt worden op basis van natuurlijke stoffen, zoals bijvoorbeeld verf op milieuvriendelijke water- of lijnoliebasis. Chemisch synthetische verf is niet toegestaan. Lijmen moeten vrij van schadelijke stoffen zijn. Reinigen en desinfecteren dient mechanisch of thermisch te gebeuren. Reeds aanwezige houten kasten mogen gebruikt worden, mits ze met onschadelijke verf behandeld zijn.

- **Artikel 14, lid 1** "de openluchtruimten mogen gedeeltelijk zijn afgedekt"

Interpretatie:

- Gedeeltelijk overdekt betekent dat maximaal 75% overdekt mag zijn;
- Geen afscherming daar waar de uitloop open moet zijn.

Nadere uitwerking:

Een uitloop heeft een vrije ruimte vanaf het achterhek van minimaal 4 meter, de onderste 50 cm van het achterhek mag dicht zijn.

- **Artikel 14, lid 5** "Pluimvee moet gedurende tenminste één derde van zijn leven, toegang hebben tot een openluchtruimte"

Interpretatie:

Ten minste één derde van zijn leven is ten minste acht uur per dag.

- **Artikel 14, lid 6** "De openluchtruimten voor pluimvee moeten voor het grootste deel begroeid zijn, schuilmogelijkheden bieden en de dieren gemakkelijk toegang geven tot voldoende drink- en voederbakken."

Interpretatie:

In de hele uitloop moeten voldoende begroeiing en schuilmogelijkheden zijn en deze zijn zo verspreid dat het pluimvee gestimuleerd wordt de hele uitloop te gebruiken.

- **Artikel 17, lid 2** "...een beperkte periode per jaar..."

Interpretatie:

De beperkte periode is maximaal zeven maanden per jaar.

Toelichting:

- **Artikel 17, lid 3** "...gemeenschappelijke grond..."

Interpretatie:

Gemeenschappelijke grond is grond van een organisatie die gronden beheert in overeenstemming met de EU-voorschriften voor de biologische productie methode.

Toelichting:

Hieronder valt grond die beheerd wordt door de Vereniging Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer of een der provinciale landschappen. Het beheerplan voor de betreffende percelen dient gericht te zijn op behoud of herstel van het natuurwaarden. Het gebruik van kunstmest en chemische bestrijdingsmiddelen dient te zijn verboden. Dit dient te blijken uit een door de beherende organisatie afgegeven schriftelijke verklaring.

- **Artikel 18, lid 1** "...snavelkappen..."

Beleidsregel:

Het zichtbaar inkorten van de snavel is onder geen beding toegestaan, dus ook niet in geval van calamiteiten.

- **Artikel 19, lid 1 en 2** "...regio..."
Interpretatie:
Alle EU-lidstaten.
- **Artikel 19, lid 1 en 2** "...geproduceerd..."
Interpretatie:
Primaire productie (plantaardig / dierlijk zoals beschreven in verordening EG834/2007, artikel 2 "e" en "f").
- **Artikel 20, lid 1** "...voerkeur met moedermelk..."
Interpretatie:
In de biologische varkenshouderij mag alleen natuurlijke melk worden gebruikt als het welzijn van de big in het geding is.
Toelichting:
Een big mag alleen bijgevoerd worden met natuurlijke melk, als de zeug onvoldoende melk heeft (bijvoorbeeld door een te grote worp), of wanneer de zeug is doodgegaan. Een big moet altijd 40 dagen bij een zeug blijven. Biggen weghalen om de vruchtbaarheid van de zeug te bevorderen is niet toegestaan.
- **Artikel 20, lid 1** "...natuurlijke melk..."
Interpretatie:
Onder natuurlijke melk valt ook gedroogde natuurlijke melk.
Toelichting:
De (gedroogde) natuurlijke melk mag slechts die toevoegingen bevatten die zijn toegestaan.
- **Artikel 20, lid 2** "...ruwvoer..."
Interpretatie:
Tot krachtvoer wordt gerekend:
Een voedermiddel dat aan onderstaande drie eisen voldoet:
 - meer dan 900 VEM/kg droge stof;
 - structuur van 0,3 of minder;
 - droge stof van 80% of meer.Voorbeelden zijn Corn Cob Mix, maïskolvenschroot, perspulp, bierbostel, aardappelvezels, en gras- en luzernebrok.
De overige voedermiddelen worden tot de ruwvoerders gerekend.
Toelichting:
Voor de bepaling van wat van ruwvoer is, is aangesloten bij de toenmalige Skal-Normen die van kracht waren tot inwerkingtreding van de EU-verordening voor de biologische dierlijke productie.
- **Artikel 24**
Interpretatie:
Behandelingen die worden toegepast als pijnbestrijding en verdoving als genoemd in artikel 18 tellen niet mee bij de bepaling van het maximaal aantal toegelaten handelingen.
- **Artikel 24, lid 4** "...inenting..."
Interpretatie:
Onder inenting worden vaccinaties verstaan.
Toelichting:
Preventieve vaccinatie is toegelaten, daar een vaccin niet onder de chemisch gesynthetiseerde allopatische geneesmiddelen valt.
- **Artikel 25 lid 6**
Interpretatie:
Het gebruik van de genoemde producten is toegestaan als varroa-bestrijdingsmiddel, mits toegepast na de laatste honingooft.
- **Artikel 27, lid 1, onder c** "...natuurlijke aromastoffen of natuurlijke aromatiserende preparaten."

Interpretatie:

Natuurlijke aroma's als gedefinieerd in verordening (EG) Nr 1334/2008, artikel 16 mogen in biologische producten gebruikt worden

- **Artikel 29** "...de marktdeelnemer heeft de bevoegde autoriteit..."

Toelichting:

Aanvraag voor een vergunning dient aangevraagd te worden bij:

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)

Postbus 965

6040 AZ Roermond

- **Artikel 31** "...geschikte verpakkingen, recipiënten/ containers of voertuigen die zodanig zijn afgesloten dat vervanging niet mogelijk is..."

Interpretatie:

Een fust-pool eenheid ter verpakking van AGF, wordt beschouwd als een gesloten verpakking als deze verpakkingseenheid individueel geëtiketteerd is.

- **Artikel 31** "...geschikte verpakkingen..."

Interpretatie:

Voor de verpakking van harde kaas mogen meerdere lagen kaaskorstbedekkingsmiddel worden gebruikt. Het kaaskorstbedekkingsmiddel mag geen natamicyne bevatten.

- **Artikel 36** "De bevoegde autoriteit mag elke periode die aan de omschakelingsperiode voorafgaat, met terugwerkende kracht als deel van deze omschakelingsperiode erkennen voor zover..."

Interpretatie:

De bevoegde autoriteit is het Ministerie. Minimaal éénmaal per jaar bespreekt Skal met Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, de situaties waarbij Skal in het vorige kalenderjaar de omschakelingsperiode heeft verkort. Skal legt daarbij een rapport aan het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit voor, dat de in dat kalenderjaar erkende verkortingen van de omschakelingsperiode weergeeft. In deze rapportage staan:

- de garanties of bewijzen die zijn verstrekt ten aanzien van de voorwaarde dat geen producten zijn gebruikt die niet zijn toegestaan;
- de argumenten op grond waarvan Skal de duur van de periode heeft vastgesteld die met terugwerkende kracht als omschakelingsperiode is erkend.

- **Artikel 36** "...ten genoegen is aangetoond..."

Interpretatie:

Voldoende bewijzen zijn er slechts als aan Skal voor betreffende percelen een officiële verklaring met onderbouwende documenten overlegd kan worden van organisaties die gecertificeerd zijn bij de stichting Certificering Subsidieregeling Natuur- en Landschapsbeheer.

In het bijzondere geval dat activiteit van het microbiologisch bodemleven op een zeer laag niveau staat als gevolg van een mechanische vloeistofdichte afdekking die gedurende langere tijd heeft plaatsgevonden, kan de eerste volledig biologische teelt ten vroegste aanvangen zes maanden na begin van het management van de bodem volgens de biologische wijze, op voorwaarde dat:

- er gedurende minimaal afgelopen twee jaar de bodem niet in contact is geweest met niet toegestane producten, teruggerekend vanaf het moment dat het biologische beheer werd aangevangen, en
- dat er geen residuen van betekenis van gewasbeschermingsmiddelen meer in de kas aanwezig zijn op het moment dat de omschakeling begint, en
- er geen residuen van betekenis van gewasbeschermingsmiddelen in het te oogsten agrarische product te verwachten zijn.

De aanwezigheid van residuen in de kas en of residuen in het te oogsten product te verwachten zijn kunnen ondermeer worden aangetoond door analyse door een geaccrediteerd laboratorium.

- **Artikel 36, lid 2** "...de betrokken maatregelen garanderen..."
Interpretatie:
Garanties bestaan in elk geval uit:
 - de overeenkomst waarin is vastgelegd dat de percelen deel uitmaken van een programma uitgevoerd op grond van genoemde Verordeningen van de EG of een programma uitgevoerd op grond van andere officiële regelgeving;
 - de voorwaarden van betreffend programma waaruit blijkt dat geen middelen zijn gebruikt, die niet zijn toegestaan;
 - een verklaring van de bevoegde (overheids)instantie waaruit blijkt dat deze voorwaarden zijn nageleefd.

- **Artikel 36, lid 3** "...de bevoegde autoriteit....omschakelingsperiode te verlengen"
Interpretatie:
De minister van Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit mag alleen de omschakelingsperiode verlengen. Skal legt het voorstel daartoe, voorzien van argumenten, voor aan Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

- **Artikel 38 lid 3 en 5**
Interpretatievoorstel:
Na het einde van de omschakelingsperiode van minimaal 12 maanden worden de op het bedrijf aanwezige omgeschakelde bijenvolken gekenmerkt als van biologische oorsprong. De omschakelingsperiode verlengt zich wanneer meer tijd nodig is om alle was te vervangen.

- **Artikel 39** "...kleine bedrijven..."
Interpretatie:
Een bedrijf is klein wanneer er niet meer dan 10 runderen worden gehouden.
Toelichting:
Het maximum aantal van 10 runderen is inclusief jongvee.

- **Artikel 58** "...codenummer van de controlerende autoriteit..."
Toelichting:
Het codenummer van Skal is NL-BIO-01

- **Artikel 63** "...volledige beschrijving van de eenheid..."
Interpretatie:
Een volledige beschrijving van de productie-eenheid bestaat uit:
 - een getekende plattegrond;
 - een volledige beschrijving van de productie in een blokschema, waarbij per processtap aangegeven wordt waar (apparatuur, welke lijn) deze plaatsvindt.

- **Artikel 66 lid 2** "...De administratie moet ook de resultaten van de verificatie bij de ontvangst van biologische producten en alle andere gegevens die de controlerende autoriteit of het controleorgaan voor een behoorlijke controle nodig heeft, bevatten..."
Het codenummer van Skal (NL-BIO-01) is verplicht op alle begeleidende documenten, inclusief de factuur.

- **Artikel 78 lid 1**
Interpretatie:
Biologische bijenstanden moeten op een duidelijke kaart met een geschikte schaal ingetekend worden. Standen binnen 5 kilometer van een vuilverbrandingsinstallatie dienen te worden vermeden. Nieuwe gebieden waar de bijen worden geplaatst moeten vooraf worden aangegeven bij Skal. Er dient een administratie bijgehouden te worden van alle biologische bijenstanden. Daarin moet nauwkeurig aangegeven zijn: periode, locatie, dracht, aantal volken en nummers van de volken. Bij de administratie van de dracht wordt gebruik gemaakt van de meest recente gegevens.

Bij iedere goedgekeurde locatie laat de imker een honingmonster van de eerste oogst biologisch honing afkomstig van deze locatie onderzoeken op de meest voorkomende

contaminanten bij een geaccrediteerde instantie en bewaart de uitkomst van dit onderzoek in zijn administratie. De vondst van contaminanten leidt tot de volgende acties:

1. De imker meldt de vondst bij Skal.
2. De imker verkoopt de onderzochte partij honing nog niet als biologisch.
3. De bijenvolken behouden wel de status van biologische bijenvolken.
4. De imker zal een verklaring proberen te achterhalen voor de oorzaak.
5. Skal en de imker overleggen of op basis van de verklaring de onregelmatigheid als incident kan worden aangemerkt of dat de locatie als niet geschikt moet worden beschouwd.
6. Als de locatie als biologisch kan worden voortgezet dan kan de onderzochte partij honing als biologisch verkocht worden. Om er zeker van te zijn dat het een incident betreft, wordt het eerstvolgende jaar de honing van die locatie nogmaals onderzocht.

Als de locatie niet geschikt blijkt moet de imker een andere standplaats vinden. De onderzochte partij moet als gangbare honing worden verkocht.

- **Artikel 78 lid 4**

Interpretatie:

Verplaatsing van bijenstallen moet uiterlijk binnen 2 weken na de verplaatsing schriftelijk digitaal worden gemeld bij Skal.

- **Artikel 95, lid 1** "...bestonden..."

Interpretatie:

Gebouwen bestonden reeds vóór 24 augustus 2000 wanneer vóór deze datum met de bouw begonnen was en/of investeringen voor de bouw waren gedaan. Het betreft hier géén investeringen voor het verkrijgen van vergunningen, maar alleen daadwerkelijke investeringen ten behoeve van de bouw.

- **Artikel 95, lid 1** "...regelmatige lichaamsbeweging..."

Interpretatie:

In de graasperiode toegang tot weidegrond en ten minste tweemaal per week toegang krijgen tot openluchtruimte wanneer begrazing niet mogelijk is (conform artikel 39 van verordening 889/2008).

- **Bijlage I** "Het product mag niet afkomstig zijn van niet-grondgebonden veehouderijen. "

Interpretatie:

- Grondgebonden bedrijven zijn rundvee-, schapen-, geiten-, paarden- en scharrelvarkensbedrijven waarbij de dieren weidegang en/of uitloop hebben of een deels dichte, van strooisel voorziene vloer beschikbaar hebben.

Er zijn twee manieren waarop een geregistreerde aan Skal kan aantonen dat de mest komt van een dergelijk bedrijf:

- De geregistreerde draagt er zorg voor dat de leverancier van de mest (de gangbare boer) tezamen met het mestafleveringsbewijs (mestbon) ook de gegevens van zijn meest recente Landbouwtelling meelevert. De geregistreerde bewaart het mestafleveringsbewijs tezamen met de Landbouwtelling. I.v.m. de betrouwbaarheid van de Landbouwtelling-informatie, is het ook toegestaan dat de gangbare boer zijn meest recente Landbouwtelling rechtstreeks naar Skal opstuurt onder vermelding aan welke biologische boer(en) hij zijn mest afzet.
- De geregistreerde draagt er zorg voor dat de leverancier (de gangbare boer) tezamen met het mestafleverbewijs, een verklaring overlegt dat de mest afkomstig is van een van bovenbeschreven extensieve systemen en waarin toestemming aan Skal wordt verleend om het bedrijf van de leverancier te bezoeken om dit specifieke punt te verifiëren.

- **Bijlage I** "Gecomposteerde dierlijke mest."

Interpretatie:

Onder composteren wordt de microbiële en enzymatische omzetting van dierlijke mest, gewoonlijk in aanwezigheid van plantaardig materiaal, onder een combinatie van aërobe en

anaërobe omstandigheden verstaan. Dit betekent dat de mest behandeld moet zijn, bijvoorbeeld doordat deze ter compostering op een hoop is gezet.

- **Bijlage I** "Gecontroleerde vergisting en/of verdunning."
Interpretatie:
Hieronder worden alle adequate behandelingstechnieken verstaan zoals fermentatie, verdunning en emissiearme aanwending.
- **Bijlage I** "Biogasdigestaat ."
Interpretatie:
Onder biogasdigestaat is ook het onbewerkte gas uit de biogasinstallatie inbegrepen.
- **Bijlage II** "...Pyrethrine,..."
Interpretatie:
De pyrethrine mag piperonylbutoxide bevatten als synergist.
- **Bijlage II** "Koper in de vorm van koperhydroxide, koperoxychloride (tribasisch) kopersulfaat, koperoxyde, koperoctanoaat"
Interpretatie:
Alleen die koperhoudende middelen mogen gebruikt worden die in Nederland een wettelijke toelating hebben. Genoemde koperverbindingen zijn in Nederland wettelijk niet meer toegelaten als gewasbeschermingsmiddel.
Voor actuele informatie zie <https://www.ctgb.nl/>.
- **Bijlage II** "...Minerale oliën..."
Interpretatie:
Skal erkent in Nederland de behoefte in de volgende gevallen:
 - Het gebruik van minerale olie is toegestaan als winter- en vroege voorjaarsbehandeling in appel, peer en pruim tegen insecten.
 De behoefte tot het gebruik van minerale olie in andere gewassen dan de hier genoemde is tot op heden niet aangetoond en daarom niet toegestaan. Mocht in de toekomst de behoefte veranderen, dan kan deze interpretatie overeenkomstig de hiervoor geldende procedure herzien worden.
- **Bijlage III, onderdeel 1** "...Schapen en geiten..."
Interpretatie:
De leeftijdsgrenzen tussen schapen/geiten en lammeren in relatie tot de minimumoppervlakte aan binnenruimte is als volgt gedefinieerd:

Leeftijd schaap/geit (dagen)	Periode	Minimale oppervlakte aan binnenruimte (m ²)
0 – 120	Zoogperiode	0,35
121 – 360	Opfokperiode	0,85
> 360	Productieve periode	1,50
- **Bijlage VI** "3. Stoffen voor de kuilvoerproductie"
De vermelde stoffen voor kuilvoerproductie van agrarische oorsprong moeten afkomstig zijn uit de biologische landbouw.
- **Bijlage VIII** "plantaardige oorsprong"
Interpretatie:
Minimaal 50% van de agrarische ingrediënten is plantaardig.
- **Bijlage VIII** "dierlijke oorsprong"
Interpretatie:
Minimaal 50% van de agrarische ingrediënten is dierlijk.
- **Bijlage VIII, deel A** "Levensmiddelenadditieven, inclusief dragers:"
Interpretatie:

De producten zoals genoemd mogen een drager bevatten. De aard van drager hoeft niet te zijn opgenomen in Bijlage VIII. In Richtlijn (EEG) nr.95/2 betreffende levensmiddelenadditieven met uitzondering van zoetstoffen, is vastgelegd welke stoffen als drager aangeduid worden.

- **Bijlage VIII, deel A "zwaveldioxide"**

Interpretatie:

Het niet-toegestane gebruik van sulfiet (berekend als SO₂) in knoflook is aangetoond indien >20 mg/kg SO₂ is gevonden volgens de methode beschreven in Lafeuille et al; Journal of AOAC International Vol.90, No4, 2007, 1090-1097:

- **Bijlage VIII, deel A en B**

Interpretatie:

Een additief mag niet gebruikt worden als technische hulpstof omdat de etiketteringsverordening 1169/2001 vereist dat additieven in de ingrediëntendeclaratie worden opgenomen. Voor technische hulpstoffen is dit geen verplichting.

- **Bijlage VIII, deel A en B**

Interpretatie:

Additieven of technische hulpstoffen die zijn samengesteld uit meerdere additieven, technische hulpstoffen, agrarische ingrediënten moeten voldoen aan de eisen gesteld in Verordening 889/2008 en bijlage 8 en 9. Om te beoordelen of de samenstelling voldoet (ook aan de specifieke gebruiksvoorwaarden) moet een technische product sheet beschikbaar zijn die beoordeling en toetsing van de samenstelling mogelijk maakt.

- **Bijlage VIII, deel B "Perliet"**

Interpretatie:

Perliet wordt geïnterpreteerd als zijnde perliet en aanverwante geëxpandeerde vulkanische kleimineralen, zoals bijvoorbeeld dicaliet perliet, bestaande uit een aluminium-, kalium-, en -natriumsilicaatcomplex.

- **Bijlage VIII, deel B "Bentoniet"**

Interpretatie:

Bentoniet wordt geïnterpreteerd als zijnde een mengsel hoofdzakelijk bestaande uit natuurlijke kleimineralen. Natuurlijke kleisoorten zoals attapulgië, florida-aarde, Fuller's earth, en palygorskiet vallen ook onder deze term. Fysisch geactiveerde klei (bijvoorbeeld door hitte) en klei die behandeld is met een product van Bijlage VIII waarvan het gebruik specifiek voor dit doel of in zijn algemeenheid is toegestaan, vallen ook onder dit begrip. Bentoniet of andere kleimineralen geactiveerd door HCl of andere niet toegestane hulpstoffen, vallen niet onder dit begrip.